

**Pr. conf. univ. dr. David Pestroiu,
Facultatea de Teologie Ortodoxă „Patriarhul Justinian“,
Universitatea din București**

RENAȘTEREA OCULTISMULUI ÎN CONTEXTUL UNEI LUMI CONSUMERISTE: FENOMENUL HALLOWEEN ÎN ROMÂNIA

***Astract:** It is easily noticeable today the almost total disinterest of christians towards their mystical application into the public divine cult. It is observed a bizarre phenomenon: the revival of the occult by promoting some forms of neo-paganism mixed with formal aspects of traditional christianity and supported by fiction elements from postmodern literature and cinematography, belonging to the SF genus.*

An eloquent example is the celebration called Halloween, extremely spread in the United States of America through the chain of consumer globalism which has reached all the countries of the world, including in Romania, where it experienced a fast development, in a relatively short time.

The present study aims to analyze this phenomenon from the perspective of the Contextual Missiology, with the major purpose of sounding an alarm bell on the proliferation of the occultism in Romania. The study will demonstrate that, socially, in Romania there is now an aggressive form of individualism, which leads to the creation of some forms of religion of its own, false. These are facets of postmodernism, destructive by consumer policies and hedonistic mentalities that characterize the world we live in, which is in a spirritual collapse.

***Keywords:** Halloween, New Age, mission/orthodox catechesis, occultism, demonism.*

Preliminarii

Lumea contemporană, aflată într-o evidentă criză religios-morală, experimentează himerele deconstructivismului postmodern pe măsură ce avansează pe scara propriei sale emancipări luciferice. Ne-am aștepta ca individualismul autarhic să genereze reacții de respingere

a trecutului, de „incredulitate în fața meta-istoriei”¹, de contestare la adresa oricărei religiozități etichetate drept obscure și decadente, în comparație cu spiritul emancipării, mascat subtil sub sloganul libertății greșit receptate. Cu toate acestea, omul postmodern își făurește o credință proprie, care-i alimentează vanitatea și îi conferă false valențe demiurgice. În mod înșelător, prin fața sa se perindă atracții din cele mai diverse, doctrine și practici specifice religiilor lumii, producându-i un spectaculos efect de *cofetărie*, prin oferirea șansei de a-și făuri propriul sistem ideologic sincretic, ca urmare a alegerilor asumate. Învățăturile sofisticate și activitățile cultice bogate, care reprezentau, în trecut, principalele forțe de atracție în plan religios, încep, treptat, să cedeze teren în fața exprimărilor simpliste și a manifestărilor puerile. Este consecința atrofierii gândirii colective și individuale, în contextul postmodern al manipulării, dublate de amortirea simțurilor spirituale ca urmare a unei vieți concupiscente.

Noul hedonism al lumii postmoderne amestecă, de-a valma, valori și pseudo-valori, coduri etice și non-etice, materialisme și false spiritualități ezoterice, într-un melanj adeseori șocant. Plăcerea senzuală reprezintă ținta viețuirii concupiscente, iar atingerea ei se transformă într-o adevărată necesitate pentru omul contemporan. De aceea, a fost nevoie de spargerea barierelor echilibrului fragil dintre chibzuință și risipă. S-a dat frâu liber consumului de materie, fără nicio responsabilitate față de viitorul planetei, insistându-se pe necesitatea traiului clipei prezente, într-un adevărat delir hedonist paroxistic.

În aceeași notă a dezinteresului față de profunzimea teologice ale gândirii religioase și față de aplicarea mistică a acestora în cultul divin public se înscrie un fenomen cel puțin bizar: reînvierea ocultismului și, în subsidiar, promovarea unui neopăgânism augmentat sincretic prin preluarea unor aspecte de conveniență din creștinismul tradițional, la un loc cu importuri din strălucitoarea lume a ficțiunii literare și cinematografice, în special cu resurse ale genului S.F. Vechiul tertip diavolesc al disimulării funcționează, acum, mai bine ca oricând. Profetul Isaia avertiza, la vremea sa: „*Vai de cei ce zic răului bine și binelui rău;*

1. Conform lui J. F. Lyotard, citat de Mirela BĂNICĂ, „*Locul celuilalt*” – *Ortodoxia în modernitate*, Editura Paideia, București, 2007, p. 121.

care numesc lumina întuneric și întunericul lumină; care socotesc amarul dulce și dulcele amar!" (Isaia 5, 20). Iar Apostolul Pavel, la rândul său, atrăgea atenția asupra capacității vrăjmașului de a se arăta ca *înger al luminii* (II Corinteni 11, 14). Un exemplu elocvent în acest sens este sărbătoarea numită *Halloween*, extrem de răspândită în Statele Unite ale Americii, dar pătrunsă, pe filiera globalismului consumist, în toate țările lumii, inclusiv în România, unde a cunoscut o rapidă dezvoltare, într-un timp relativ scurt.

Halloween – sărbătoare păgână, pretins încreștinată

La origine, *Halloween* este o sărbătoare păgână, de sorginte celtică. Fideli credinței în transmigrarea sufletelor, celții² – o populație ce ocupa, în trecut, nordul Franței de astăzi și arhipelagul britanic – țineau un calendar aparte, influențat de cele două echinocții. Anul era împărțit în două jumătăți și începea la 1 noiembrie cu partea sa întunecată, marcată de precaritatea luminii și frigul hibernal. Serbarea acestei zile se realiza printr-un ansamblu de rituri numit *Samhain*, din cuprinsul cărora amintim: îmbrăcarea pieilor și capetelor de animale, sărituri peste focuri, sacrificii de plante și animale pentru zeități și apoi aducerea focului în vatra casei pentru ocrotirea gospodăriilor. Acestea certifică un mod de gândire afectat de fobia viitorului incert, în contextul apropiatei ierni. Era și firesc să fie așa, pentru un popor dependent de roadele naturii, în condițiile schimbărilor fizice majore generate de anotimpul rece. Tot cu acest prilej, se consemna faptul că granița dintre moarte și viață era neclară, iar spiritele rele și cele ale morților migrau pe tărâmul celor vii, cauzându-le boli fizice, nebulie sau chiar moarte. Legendele celtice menționează chiar faptul că, la această sărbătoare, timpul se oprește vreme de două zile, iar granița dintre lumea văzută și cea nevăzută se estompează, cei vii putând să interacționeze cu spiritele celor morți, mai ales ale celor din rasele dispărute, retrase în adâncuri.

2. Remus RUS, pr. Alexandru STAN, *Istoria Religiilor – manual pentru învățământul preuniversitar*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1991, p. 167.

După strângerea recoltelor, celții, în frunte cu druzii – casta lor clericală – aprindeau focuri circulare, simbolizând discul soarelui, pentru a întări legăturile comunitare, producând scânteii, cu un pronunțat caracter expiator, și împărțind gătejele aprinse întregii comunități, pentru a fi transpuse în vatra fiecărei locuințe în parte. Acest foc comunitar întărește credința în apartenența tuturor la un ethos specific, fiind baza de dezvoltare a legendei celebrului *Jack-o-lantern* – dovleacul sculptat în formă de căpățână, luminat din interior, care reprezintă una dintre manifestările specifice sărbătorii de *Halloween*. Dacă de *Samhain* celții obișnuiau să petreacă până la șase zile cu cântece și jocuri, consumând bere sau hidromel, serbările de *Halloween* s-au restrâns la o singură zi, iar muzica de altă dată a fost înlocuită de o stupidă și degenerată formă de pseudo-colind, cu formula *trick-or-treat*.

Întrucât celții aveau un panteon mitologic bogat, semnificația sărbătorii de *Samhain* avea conotații legate de îmbunarea zeităților, a elfilor și zânelor, cărora li se lăsau ofrande în afara satelor, pe câmpuri. De asemenea, o formă de comuniune cu sufletele celor morți era așa-numita *cină mută*, la care erau invitate spiritele strămoșilor, cu care se credea că astfel se poate intra în interacțiune. Copiilor le revenea misiunea de a face ghidușii, pentru a-i distra pe cei răposați, iar adulții aveau drept subiecte de discuție toate evenimentele importante din ultimul an, pentru ca morții să fie informați asupra acestora. Treptat, această practică a dezvoltat ritul lăsării mesei întinse cu dulciuri peste noapte, concomitent cu păstrarea ușilor și ferestrelor deschise, pentru ca morții să se poată ospăta în voie. Evident, o astfel de manifestare cu specific ocult se înscrie în sfera acțiunilor cu caracter spiritist și necromant, iar distribuirea „nevinovată” a dulciurilor către „colindătorii” de *Halloween* își deslușește sensurile vrăjitorești într-o halucinantă comunicare cu spiritele. De reținut este faptul că, în contextul acestei sărbători, o atare comunicare are menirea de a-i îmbuna pe cei decedați, care ar putea să-i terifieze pe cei aflați în viață (mitul fantomelor). Și iată, astfel, o nouă explicație a formulei *trick-or-treat*: copiii înșiși sunt, de fapt, reprezentări ale strigoilor, veniți de pe lumea cealaltă pentru a-i speria pe ce vii, care continuă să-i îmbuneze, oferindu-le dulciuri. De altfel, costumațiile celor mici nu aruncă nicio umbră de îndoială asupra acestei interpretări: majoritatea accesoriilor

vestimentare propun identificări cu fantome, strigoi, cadavre, zombi, scheleți și chiar moartea însăși, personificată.

Odată cu expansiunea Imperiului Roman, înglobând vechile teritorii celtice (după anul 43 d.Hr.), festivalul *Samhain* s-a suprapus cu sărbătoarea romană *Feralia*, în care erau comemorați morții. Aceasta avea un ritual asemănător, din care nu lipsea cina mistică: oamenii se îmbrăcau sobru și mergeau la ospete funebre, comemorându-și morții din familie. Sărbătoarea avea loc tot noaptea, ca și *Samhain*. Zeitățile celtice au fost înlocuite cu zeița romană Pomona, căreia i se aduceau mere ca jertfă. Chiar dacă denumirea de *Samhain* s-a păstrat, celebrarea a preluat de la romani simbolul mărului, oamenii aruncând cu mere în sus pentru a îmbuna spiritele.

Un exemplu de inculturație ratată

La scurtă vreme, zorii creștinismului au mijit pe vechile meleaguri celtice cucerite de romani. Evident, meritul revine aici misionarilor latini, care au încercat să încreștineze culturile locale prin procese de inculturație. Tradițiile păgâne n-au putut fi eliminate, ci au primit sensuri creștine. În privința *Samhain*, acest proces a fost ratat. Riturile oculte nu numai că n-au dispărut, ba chiar s-au amplificat.

Până în veacul al VIII-lea, în spiritualitatea creștină, ziua de celebrare a tuturor sfinților era prima duminică după Rusalii. Cu acest prilej, se face pomenirea de obște a tuturor martirilor neștiuți cu numele, a cuvioșilor și cuvioaselor, a clericilor și mirenilor, a bărbaților și femeilor, într-un cuvânt, a tuturor dreptilor din fiecare neam. Această sărbătoare persistă și astăzi în Ortodoxie, în timp ce, în Apus, papa Grigorie al III-lea³ (731-741) a mutat ziua cinstirii tuturor sfinților la 1 noiembrie, sfințind la acea dată, în anul 731, o capelă în interiorul Bazilicii „San Pietro” din Roma, cu acest hram. Motivele unui astfel de gest au fost justificate formal prin dorința de a se delimita⁴ de Răsări-

3. Pr. Ioan RĂMUREANU, Pr. Milan ȘEȘAN, Pr. Teodor BODOGAE, *Istoria Bisericească Universală pentru Institute teologice*, vol. II, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, București, 1993, p. 237.

4. Serge BERNSTEIN, Pierre MILZA, *Istoria Europei*, vol.2, traducere de Sorina Dănilă, Editura Institutul European, 1998, p. 51.

tul dominat la acea vreme de împăratul Leon III Isaurul, care decretase cu forța erezia iconoclastă în Imperiul Bizantin. Dar de ce tocmai la 1 noiembrie? Răspunsul la această întrebare îl putem intui din apetența misionarilor latini de a încreștina culturile popoarelor subjugate, iar *Samhain* oferea un bun prilej în acest sens: comunicarea celților cu spiritele devenea, în creștinism, un ritual de venerare a sfinților. Poate părea simplu, dar complicațiile nu au întârziat să apară.

Treptat, s-a văzut limpede că măsura luată, deși pornea de la un plan plin de speranță, s-a dovedit a fi deșartă. Oamenii, mai cu seamă cei lipsiți de educație înaltă, își simțeau, în continuare, mult mai aproape pe cei dragi decedați decât pe sfinți, iar riturile vechi se dezvoltau și se amplificau. Pentru a încerca o reparare a acestui eșec misionar, apusenii vor dubla ziua sfinților cu o altă celebrare, consecutivă: ziua morților sau *luminaria*, fixată în calendarul catolic în data de 2 noiembrie. Și cu acest prilej se petrec desfășurări extremist-oculte în unele culturi, cum este cea mexicană, în timp ce în Europa predomină manifestări ale îngrijirii cimitirelor, aprinderii candelor la morminte și milosteniei față de sufletele celor răposați.

Festivalul de *Samhain* nu a putut fi oprit ca urmare a acestor strategii misionare catolice. Oricât de persuasivă va fi fost încercarea de a modifica tradițiile adânc înrădăcinate în mentalitatea oamenilor simpli, aceasta a dat greș, cu siguranță. *Samhain* – noaptea ocultismului celtic – își schimbă doar numele. Sărbătoarea tuturor sfinților, din 1 noiembrie, purta numele de „All-Hallows” sau „All-Hallowmas”, însemnând textual „toate aureolele sfinților”⁵, iar ajunul sărbătorii era „All Hallows Eve”, după modelul „Christmas’ Eve” (Ajunul Crăciunului) și „New Year’s Eve” (Ajunul Anului Nou). De aici, în urma unui proces lingvistic evolutiv, s-a ajuns la denumirea actuală, *Halloween*. Evident, numai denumirea aduce aminte de acest proces, întrucât, așa cum se poate observa cu ușurință, ritualul păgân și ocult nu are nimic în comun cu cinstirea sfinților. În Biserică, celebrarea unei sărbători începe din seara precedentă, cu vecernia⁶, care deschide un ciclu amplu de

5. *The Penguin English Dictionary*, Third Edition, Penguin Books, England, 2007, p. 578.

6. În mod strict, la mănăstiri vecernia este unită cu ceasul al IX-lea, care deschide șirul celor 7 laude biericești.

slujiri liturgice, culminând cu Liturghia de a doua zi. Sfinții transmit chemarea venerării lor prin rugăciune, iar nu prin ritualuri oculte.

O altă explicație a originii denumirii de *Halloween* rezidă într-o bizară coincidență. Modul în care, în urma trecerii prin timp, s-a modificat denumirea inițială a sărbătorii ajunului tuturor sfinților a făcut ca aceasta să semene foarte mult cu formula satanistă: *hell will win*, adică „iadul va învinge”. Faptul că această sărbătoare a fost împrăștiată de așa-zisa „biserică” satanistă nu trebuie să ne mire: doza de ocultism prezentă este atât de mare, încât l-a făcut pe corifeul satanismului mondial, Anton Szandor LaVey, să afirme: „mă bucur că părinții își lasă copiii să-l serbeze pe diavol cel puțin o dată pe an – de Halloween”⁷. Putem spune, fără să greșim așadar, că această sărbătoare reprezintă o culme a ritualului satanic, fiind cea mai importantă zi din calendarul luciferismului mondial.

De la o celebrare particulară la o sărbătoare a ocultului în plan mondial

Expansiunea *Halloween* în lume se leagă, în primul rând, de fenomenul imigraționist irlandez din jurul anului 1846, când o foamete cumplită a afectat Europa. Fideli unor cutume asociate rădăcinilor lor etno-religioase în păgânismul celtic, irlandezii s-au refugiat în număr mare în Statele Unite ale Americii, aducând cu ei vechile lor practici și obiceiuri ancestrale. *Samhain*, devenit *Halloween*, rezistase cu succes procesului de inculturație încercat de catolicism. Cu excepția numelui modificat, totul continua să se desfășoare într-o cadență neschimbată: masa era încărcată cu bucate specifice sărbătorii, la care sunt invitate și spiritele celor morți prin iluminarea drumului spre case cu lumânări sau dovleci ciopliți în formă de căpățâni, cu candelă în interior, pentru a aminti de mitul lui *Jack-o-lantern*. Copiii joacă, și aici, un dublu rol: pe de o parte simbolizează ei înșiși pe cei dispăruți, îmbrăcând ținute macabre, cu conotații legate de tot ceea ce înseamnă ocult sau funebru, iar pe de altă parte realizează jocurile de tip *trick-or-treat*, pentru a atrage atenția spiritelor, inclusiv ale celor rele (diavoli): ori scama-

7. <https://www1.cbn.com/cbnnews/us/2017/october/former-satanist-warns-christians-about-celebrating-halloween>, accesat în data de 11.12.2020, ora 21.09.

torie/înșelătorie, ori tratație cu dulciuri/bomboane, ca reminiscență a vechilor ofrande rămase pe mese, în casele cu geamurile și ușile deschise, în noaptea venirii morților printre cei vii. Atrăși de perspectiva primirii gratuite a dulciurilor, tot mai mulți copii s-au înrolat în aceste peregrinări prin case, în noaptea de *Halloween*, determinând în mod fals opinia publică să eticheteze acest fenomen drept *colindat*. Inutil de spus că o astfel de practică nu are nimic în comun cu colinda tradițională – cea care are rolul vibrant al transmiterii unui mesaj soteriologic, legat de Nașterea lui Iisus Hristos. Acum asistăm la o parodie ieftină, la o promovare a ocultului și la o deranjare, practic, a celor care nu vor să *intre în rol*, oferind bomboane copiilor, aceștia urmând a suporta farsele, uneori pline de prost gust, ale purtătorilor de costume terifiante. În fapt, acest traseu al fricii, desfășurat în noaptea de *Halloween*, a dus, treptat, la creșterea publicității în jurul fenomenului în sine, transformându-l într-o isterie generalizată pe pământ american și, mai apoi, pe filiera consumismului globalizant, răspândindu-se în toată lumea.

Pretinsa teoretizare a unui traseu inițiativ asociat „colindului” de *Halloween*, menit să-i „călească” pe copii în privința luptei cu propriile lor angoase, reprezintă una dintre marile situații problematice ale sărbătorii, în plan psihologic. Pentru cei ce au copii, este de la sine înțeles faptul că expunerea acestora, de la vârste fragede, la contactul cu monștri, zombi, schelete, vrăjitori/vrăjitoare, moartea, etc., le creează acestora stări convulsive, maniaco-depresive, fobii asociate coșmarurilor nocturne, alimentând cu o clientelă constantă cabinetele de psihologie pentru care Statele Unite ale Americii sunt faimoase în întreaga lume. Se pare că tocmai aceasta este una dintre motivațiile publicității agresive făcute acestui fenomen. Iar a doua, la fel de importantă, rezidă în uriașa oportunitate comercială: produsele specifice sărbătorii au ajuns să inunde piețele de desfacere din întreaga lume, în lunile septembrie și octombrie, creând o isterie în masă și o febră pentru a realiza pregătiri cât mai intense ale pretinsei „nopti magice”. Aici, desigur, deslușim valențele consumeriste ale publicității făcute *Halloween*: de la branduri de modă, producătorii de îmbrăcăminte și încălțăminte, creatorii de accesorii, designerii de case și locuințe, până la fermierii care vând producții record de dovleci, patiserii și cofetării,

industria dulciurilor, bomboanelor și jucăriilor – toată lumea are de câștigat. Ca să nu mai vorbim de noile tehnologii, de jocurile de calculator, filmele, clipurile publicitare, internetul și televiziunile – toate realizează câștiguri în lanț de pe urma isteriei *Halloween*. Este un motiv de petrecere și de cheltuit bani, deci se încadrează perfect în profilul hedonist și concupiscent al omului postmodern.

***Evaluare misionară:
pătrunderea și răspândirea Halloween
în spațiul ortodox românesc***

Odată cu avansarea societății românești în postmodernitate, se observă limpede, potrivit excelentei evaluări a lui Paul Lakeland⁸, o expansiune a demonicului, concomitent cu mult-visata emancipare. Individualismul sfârșește, inevitabil, în luciferism autarhic, decantând în plan religios o abominabilă deconstrucție: formulele religioase tradiționale sucombă în tot atâtea fațete ale relativismului sincretic. Sistemele religioase conjuncturale, de textură sincretică, se întâlnesc, din nefericire, și în mentalitățile românilor pretins emancipați, avizi după importuri culturale, iar *Halloween* nu putea face excepție. Evident, cei mai afectați sunt din generațiile tinere, în special populația urbană cu veleități cosmopolite, cu o intensă conexiune la factorii perturbatori ai conștiințelor, prin manipulări generalizate, din mass-media și internet. Se constată, însă, în ultima vreme, o recrudescență a fenomenului și la populația mai săracă de la periferiile orașelor, și chiar în mediul rural, existând și o variantă *second hand* a sărbătorii, promovată de cei ce nu vor să rateze ocazia de a fi în pas cu moda sau de a-i copia pe cei bogați. O uriașă publicitate pentru *Halloween* se realizează în România în școli, printr-o promovare asiduă a sărbătorii la orele de limba engleză, dar și la cele de diriginție. Majoritatea profesorilor de religie, dar și a preoților din parohii, tratează cu pasivitate și indiferență acest fenomen îngrijorător.

Principala problemă care trebuie denunțată cu tărie este caracterul ocult al fenomenului. Contextul spiritist și necromant al celebrării

8. Paul LAKELAND, *Postmodernity: Christian Identity in a Fragmented Age*, Guides to Theological Inquiry Series, Fortress Press, Minneapolis, Minnesota, 1997, p. 89

de *Halloween* este binecunoscut. De asemenea, apartenența la păgânism echivalează cu un demonism manifest, iar recunoașterea venită din partea liderilor satanismului mondial ar trebui să îngrijoreze orice persoană care mai are un dram de respect față de valorile Ortodoxiei. Magia și vrăjitoria, în loc să fie combătute ca practici oculte, incompatibile cu viețuirea ortodoxă, ajung să fie intens promovate, iar caracterul lor demonic este, în mod înșelător, modificat într-un sens pretins benefic.

Această inversiune între bine și rău se vedește și din atitudinea copiilor față de costumele și accesoriile terifiante pe care le îmbracă. Scheleți, vrăjitoare, vampiri, vârcolaci, zombi, mari criminali ai omenirii, diavoli, ființe mitologice funeste, moartea cu coasa – toate se pretind a fi mijloace de a învinge teama, dar nu fac altceva decât să o accentueze în sufletele copiilor. Din această cauză, în unele cazuri s-a ajuns la situații de compromis, promovându-se, mai nou, și alte tipuri de costumații, cu tematică neutră sau chiar atractivă, copiii putând fi doctori, soldați, regi, personaje de film sau de desene animate, accentuându-se o nouă dimensiune a sărbătorii: cea a amuzamentului hedonist. Putem identifica, iată, o „mutație“ de dată recentă în mentalitatea adeptilor acestui curent!

În egală măsură, confecționarea felinarului din dovleac reprezintă o practică ocultă, promovând un mit străvechi⁹ al întâlnirii omului cu diavolul într-o formă ce încearcă să bagatelizeze puterea ispititoare a acestuia și influențele sale malefice asupra lumii. Diavolul este pre-

9. Este vorba de mitul lui *Jack-o-lantern*: Jack, un țăran zgârcit a invitat diavolul să bea împreună cu el un pahar cu vin. Numai că, nedorind să plătească, a spus că nu are bani și l-a pus pe diavol să se transforme într-un bănuț de argint, pentru a putea plăti. Diavolul l-a ascultat, dar țăranul nu a mai plătit și a ascuns banul în sân lângă o cruciuliță de argint. De teama crucii, diavolul nu-și mai poate reveni la forma inițială și se roagă de țăran. Jack se învoiește, dar îi cere diavolului ca 10 ani să nu se atingă de el. Odată transformat la loc, diavolul își respectă promisiunea, iar după 10 ani se întâlnește din nou cu Jack. Îl păcălește din nou, punându-l să se urce într-un copac, după fructe proaspete. Ajuns acolo, Jack însemnează cu crucea copacul și diavolul nu mai poate coborî. După ce-i promite că nu se va mai lega de el toată viața, Jack îl eliberează. Îi vine lui Jack timpul să moară, dar nu este primit nici în rai, nici în iad. În rai deoarece a fost un păcătos, iar în iad pentru promisiunea făcută. Așa că Jack este condamnat să cutreiere toată lumea prin întuneric cu un tăciune aprins în mână. Dar găsește un nap, îl găurește și pune tăciunile aprins în el – făcându-și felinar.

zentat ca o făptură slabă, caricaturală, de care omul își poate bate joc după bunul plac, la fel ca în anumite basme populare românești culese de Ion Creangă¹⁰ – sugerând originea comună, de sorginte dualist-păgână, a acestor concepții. Biserica și resursele ei duhovnicești în fața ispitelor satanice nu intră în calcul – acestea nici măcar nu sunt aduse în discuție, cu excepția rolului izbăvitor al Crucii – de unde rezidă, o dată în plus, caracterul neopăgân al sărbătorii.

Tot în categoria ocultismelor intră și elementele de magie erotică dezvoltate cu prilejul acestei sărbători. Fiind noaptea în care se deschid porțile spre lumea de dincolo, acesta este un prilej de aflare a ursitului/ursitei prin mijloace oculte. De pildă, la cină se face un piure de cartofi în care se ascunde un inel, iar cea care îl va găsi în farfurie va fi următoarea mireasă. O altă metodă ar fi privirea în oglindă, noaptea, cu lumânări aprinse, pentru a se descoperi cine este alesul – o practică la modă, mai ales astăzi, când vechiul spiritism s-a reconstituit într-o formă nouă – *channeling*, iar clarvederea a devenit o constantă a ocultismelor intens promovate de *New Age*. În sfârșit, o a treia practică se înscrie în rândul farmecelor: după cină, cei adunați aruncă alune pe spate în șemineu și se rostesc nume: cel/cea care arde până la scrum va fi alesul/aleasa. Potrivit Sfântului Vasile cel Mare, fermecătorii și fermecătoarele sunt canonisiți cu epitimii de până la 30 de ani de oprire de la primirea Sfintei Euharistii – de aici se poate vedea limpede gravitatea practicării acestor rituri oculte, din perspectivă ortodoxă. Căderea în transă, telepatia și autosugestia, asociate, la rândul lor, fenomenelor sataniste prilejuite de *Halloween*, se înscriu, de asemenea, între practicile asimilate și susținute de către curentul *New Age*, extrem de păgubitor de suflete.

Un punct nevralgic favorizant răspândirii sărbătorii *Halloween* în România îl constituie prezența păgânismelor autohtone, rezistente la procesul de inculturație, asemeni celticului *Samhain*. Având un fond satanic comun, anumite forme de folclor românesc se aseamănă izbitor cu datinile celtice: în noaptea Sfântului Andrei, se afirmă că ies din morminte moroii, strigoii sau pricolicii, amestecându-se cu cei vii la sfârșitul toamnei. Se pretinde că ei vin să-i îmbolnăvească pe cei vii,

10. Dănilă Prepeleac, Ivan Turbincă etc.

așezându-se pe pieptul lor când dorm, se hrănesc cu carnea și sângele copiilor sau îi răpesc pe cei vii, ademenindu-i în locuri întunecoase, păduri și ape stătătoare. Iar când nu le fac rău oamenilor, strigoii intră în lupi și în urși și-i atacă pe aceștia. Cu același pretins rol antropopaic se folosesc focurile circulare în noaptea de *Sâmedru*. Dacă la celți îmbunarea spiritelor se face prin masa de *Halloween* și prin toate celelalte practici amintite anterior, în folclorul românesc de inspirație păgână se interzic: lucrul în ogradă, curățirea casei și ducerea gunoiului, nu se fac zgârieturi, nu se piaptână, nu se dă nimic cu împrumut, iar casa, curtea și grajdul animalelor se împodobesc cu funii de usturoi. Pe fondul apariției și dezvoltării unui neopăgânism autohton, de sorginte pretins dacică, ne așteptăm ca aceste manifestări să cunoască o nouă promovare.

O atenție deosebită trebuie manifestată față de recepția satanistă a sărbătorii. Profitând de practica aprinderii lumânărilor și candelor în cimitire, s-au semnalat tentative sataniste de profanare a mormintelor, beneficiind de acoperirea nopții, de sărbătoarea în sine și de deghizările macabre, având un dublu rol: atât de a marca identificarea cu personajele respective, cât și de a înșela vigilența autorităților sau de a îngreuna mersul anchetelor. Reținem interesul crescut al unor adolescenți, aflați sub influența alcoolului sau altor substanțe psihotrope, amatori ai unor anumite genuri muzicale sau mode culturale, de a se implica, din teribilism, în astfel de acțiuni. Pretinzând false demonstrații de curaj în fața întunericului și a morții, aceștia acționează, în mod evident, într-o adevărată atitudine de batjocură față de cele sfinte și lipsă totală de respect față de memoria înaintașilor.

Față de expansiunea tot mai vizibilă a fenomenului *Halloween* în România, răspunsul misionar ortodox nu a întârziat să apară, mai ales prin mass-media eclezială (Trinitas TV și Radio, Agenția de Știri *Basilica*, Ziarul *Lumina*, publicații și site-uri eparhiale etc.). Este lăudabil efortul multor profesori de Religie, care s-au confruntat direct cu acest fenomen în școli, de a contracara expansiunea lui prin luări de poziție curajoase și argumentate, unele fiind vizibile și în mediul *online*. Aceste eforturi se cer a fi întărite și diversificate, cu prezența și participarea vocilor autorizate din mediul academic și duhovnicesc. De asemenea, trebuie intensificată cateheza individuală din parohii, unde preoții

sunt datori să inițieze dialoguri permanente cu copiii și tinerii – cei mai vulnerabili față de prozelitismul neopăgân, dar și față de părinții și bunicii acestora, care adeseori încurajează, în mod iresponsabil și, uneori, inconștient, practicile oculte presupuse de serbarea *Halloween*. Pretinsa „colindă” de *Halloween* ar putea fi înlocuită cu un pelerinaj sau cu o acțiune filantropică de vizitare a persoanelor vulnerabile din parohie. De asemenea, se poate face o degustare de dulciuri sau chiar un concurs culinar cu angrenarea tinerilor din parohie și cu implicarea lor socială. De asemenea, în locul veșmintelor macabre, copiii și tinerii din familii ortodoxe ar putea fi încurajați să-și creeze accesorii cu caracter duhovnicesc: metanii, cruciulițe etc., insistându-se asupra valorii trupului și a necesității împodobirii acestuia cu elemente decorative sfinte și sfințitoare. Atât masa de pomenire pentru cei răposați, cât și mergerea la morminte cu aprinderea de candelă și lumânări și oferirea de pomană sunt practici existente și în cultul ortodox, care trebuie susținute și încurajate, atâta vreme cât sunt delimitate clar de vrăjitorii, necromanții, clarviziuni, spiritisme și alte practici oculte, păgâne și demonice. Cât privește focurile circulare, precum și dovlecii ciopliți, cu candelă interioară, acestea rămân practici eminentemente oculte și trebuie insistat asupra condamnării lor ferme.

Concluzii

Am încercat, în studiul de față, să ofer o evaluare investigativă asupra consecințelor sincretice ale fenomenului *Halloween* în România, un subiect extrem de actual, dar și de o absolută noutate în abordarea academică din câmpul misiologic ortodox românesc.

Din perspectiva *Misiologiei contextuale*, analiza acestui fenomen are drept scop tragerea unui semnal de alarmă asupra proliferării ocultismelor în România, favorizate, pe de o parte, de exacerbarea paroxistică a individualismului, cu consecința directă a creării unor religiozități proprii, fațete ale deconstructivismului postmodern, iar pe de altă parte de interesul plin de aviditate al unui sistem consumerist de gândire și acțiune în societate, pentru a găsi noi piețe de desfacere a elementelor hedoniste ce caracterizează o lume aflată în disoluție spirituală.

Lucrarea de față reprezintă, în același timp, o cercetare asupra resorturilor care compun aclimatizarea sincretică a *Halloween* în spațiul ortodox românesc, inclusiv oportunitățile abil speculate de a asimila prin absorbție tradiții și datini locale, persistente pe filiera ocultismului rural.

Sunt investigate și exemplificate pericolele pe care serbarea le reprezintă, asociate, mai ales, promovării ocultismului și satanismului, sub pojghița ideologică a unei pretinse inculturații a sărbătorii celtice *Samhain*. Manifestările macabre de *Halloween* reprezintă un atac deschis la adresa credinței ortodoxe și o negare a tradiției și spiritualității autohtone.

În final, am încercat să schițez câteva dintre resursele misionare pe care preoții, profesorii de religie și misionarii ecleziales le au la dispoziție pentru prevenția și combaterea acestui fenomen. Având în vedere expansiunea vizibilă a acestuia, tragem concluzia că acțiunea misionară ortodoxă s-a desfășurat uneori tardiv și sincopat, necesitând o conjugare mai atentă a eforturilor în viitor. De aceea, studiul de față se constituie, în sine, într-o pledoarie privind intensificarea proiectelor și programelor misionare ecleziales, pentru respingerea ocultismului și pentru promovarea credinței dreptmăritoare.